

ması" gösterilmiştir. Avlunun doğusunda "harik(yangın) havuzı" ve " Kürkçü kapısına çıkan havuz kapısı" kuzeyinde ise "Atik Ali Paşa Câmii Şerifi" bulunmaktadır. Yangın havuzundan güneye doğru türbeye kadar "nöbetçi imam odası" hemen yanında "tabutluk" biraz ileride "inşâ olunacak su hazinesi" ve bunun yanında "dekâkin" yer almaktadır. Bu dükkânların hemen arkasında ise sekizgen türbe vardır. Türbe ile belirtilen bu dükkânların güneyinde "Atik Ali Paşa İmâretî havuzı" ve bu avlunun batısında "İmâret ebniyesi" türbe ile imâret arasında mahiyeti belirtilmeyen dikdörtgen bir yapı bulunmaktadır. İmâretin ve imâret avlusunun güneyinde ise Divanyolu Caddesi'nden başlayarak Çemberlitaş Caddesi boyunca devam eden dükkânlar görülmektedir. Dükkânların üst köşesinde ise Çemberlitaş yer almaktadır. Görüldüğü gibi krokide, Atik Ali Paşa Külliyesi'ne ait merkezdeki câmi ve etrafındaki diğer yapılar sadece yer itibarıyla belirtilmiş olup hiçbir mimarî ayrıntıya girilmemiştir.

Değerlendirme

Atik Ali Paşa Külliyesi'nin ana yapısı olan câmi beş kubbeli son cemaat yeri, ortada büyük bir kubbe, güneyde yarım kubbe, doğu ve batıda ise ikişer kubbeyle örtülü hacimlerden oluşan ters " T" şeklinde bir plâna sahiptir⁷⁷⁵. Osmanlı Arşivi'ndeki Atik Ali Paşa Külliyesi'ne ait yukarıda bahsedilen kroki bugünkü külliye ile karşılaştırıldığında imâretin, güneydeki dükkânların tamamen ortadan kaldırıldıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca câminin doğusundaki su haznesinden, tabutlukta ve nöbetçi imam odasından da günümüze hiçbir şey kalmamıştır. (Resim:21)

Kroki câminin plân ve mimarîsi bakımından hiçbir önemi haiz değildir. Ancak Atik Ali Paşa Külliyesi'nin bünyesinde mevcut olup da günümüze ulaşamayan imâret gibi bazı yapıların yerleri ile külliyenin 1900 yılındaki vaziyetini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Çünkü imâretin yeri bugüne kadar kesin olarak tespit edilememiş olup, bazı gravür ve eski fotoğraflara dayanılarak tahmin edilmeye çalışılmıştır⁷⁷⁶. Dolayısıyla bu krokiyle imâretin yeri kesin olarak ortaya çıkmış olmaktadır.

14-Galip Paşa Câmii'nin İnşâ Projesi İle Etrafını Gösteren Kroki

Galip Paşa Câmii Erenköy Caddebostan Mahallesi Bağdat Caddesi'ndedir. Osmanlı Arşivi'nde Galip Paşa Câmii'ne ait bir inşâ projesi bir de kroki bulunmaktadır. Proje plân ve cephe çizimi olmak üzere iki çizimden oluşmaktadır. Bir kağıda yapılmış olan her iki çizim de 23 Rebiyülâhir 1318/18 Ağustos 1900 tarihlidir. Ayrıca çizimlerde "zira'ı cedid"li bir ölçeğin de kullanıldığı görülmektedir.

Kroki, 3 Recep 1318/27 Ekim 1900 tarihlidir. Krokiye göre câmi büyük bir arsanın üst kısmındadır. Gerek câmi olarak gösterilen kısım gerekse etrafındaki arsa sadece ana hatlarıyla belirtilmiş olup hiçbir detaya yer verilmemiştir. Çizimdeki açıklamalara göre câminin bir tarafından "Caddebostan İskelesi'nden Erenköy Şimendifer İstasyonu'na çıkan cadde" diğer tarafından ise "Bağdat Cadde-i Kebiri" geçmektedir. Ayrıca krokideki "câmiî şerif ve teferruatının inşası için tefrik olunan arsa" şeklindeki başka bir açıklamadan câminin bir kompleks olarak düşünüldüğünü

⁷⁷⁵ Geniş bilgi için bkz.Yüksel, a.g.e. C.V, s.163-172.

⁷⁷⁶ Bkz.Yüksel, a.g.e. C.V. s.174.